

Wizyta studyjna we Włoszech – inspiracje dla rozwoju uczenia się przez całe życie w Polsce

W dniach 23–26 marca 2026 r. odbyła się wizyta studyjna w Rzymie, zorganizowana w ramach projektu „Rozwój współpracy i koordynacji w zakresie uczenia się przez całe życie” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz eksperci zaangażowani w realizację projektu.

Celem wizyty było poznanie rozwiązań funkcjonujących we Włoszech w obszarze uczenia się osób dorosłych, doradztwa zawodowego oraz rozwoju kompetencji przez całe życie.

Współpraca i sieci – fundament skutecznego systemu

Jednym z najważniejszych wniosków płynących z wizyty jest rola współpracy jako fundamentu efektywnego systemu uczenia się przez całe życie. Włoskie rozwiązania pokazują, że skuteczna polityka edukacyjna i rozwiązania na rynku pracy mogą opierać się na partnerstwie w działaniu różnych środowisk.

Podczas spotkań z przedstawicielami **L’Istituto Nazionale per l’Analisi delle Politiche Pubbliche**, **INAPP** (tłum.: Narodowy Instytut Analizy Polityk Publicznych), instytucji pełniącej między innymi funkcję Narodowej Agencji Erasmus+ we Włoszech w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, uczestnicy zapoznali się z podejściem na rzecz planowania rozwiązań w zakresie uczenia się przez całe życie oraz ich wdrażania, w którym główny element działań stanowią analiza danych oraz prognozowanie potrzeb kompetencyjnych.

Doradztwo zawodowe w centrum uwagi

Szczególną uwagę poświęcono systemowi doradztwa zawodowego, który we Włoszech stanowi ważny element uczenia się przez całe życie. Doradcy zawodowi wspierają

obywateli na różnych etapach życia – od edukacji szkolnej po rozwój zawodowy osób dorosłych.

Włoski system doradztwa zawodowego jest zdecentralizowany i opiera się na ścisłej współpracy między resortami edukacji oraz pracy, organizacji wspierających mobilność i rozwój kompetencji. Istotną rolę w systemie odgrywa Euroguidance, które działa przy instytucji INAPP.

Euroguidance, to europejska sieć wspierająca rozwój poradnictwa zawodowego oraz mobilność edukacyjną i zawodową. Dzięki jej działaniom możliwe jest wzmocnienie kompetencji doradców oraz upowszechnianie wiedzy wśród wszystkich zainteresowanych o możliwościach rozwoju w Europie.

Kluczowe elementy systemu doradztwa zawodowego:

1) Rozproszona struktura instytucjonalna

Doradztwo zawodowe realizowane jest przez różne podmioty m.in.: szkoły średnie, instytucje szkoleniowe, publiczne służby zatrudnienia, centra informacji i organizacje wspierające mobilność.

System nie jest scentralizowany – działania są rozproszone, ale powiązane poprzez sieci współpracy.

2) Silny komponent europejski i mobilnościowy

Istotnym wyróżnikiem włoskiego systemu jest nacisk na: mobilność edukacyjną i zawodową w UE, wykorzystanie europejskich narzędzi (np. Europass), upowszechnianie wiedzy o programach UE i możliwościach rozwoju kariery za granicą.

3) Rozwój kompetencji doradców zawodowych

System zakłada ciągłe doskonalenie kadry poprzez: szkolenia (w tym blended-learning i self-learning), webinary i publikacje eksperckie, materiały edukacyjne, certyfikację kompetencji.

4) Działania informacyjne i komunikacyjne

Kluczową rolę odgrywa dostęp do informacji przez: dedykowane portale, media społecznościowe, publikacje i bazy dobrych praktyk.

5) Sieciowanie i współpraca (networking)

System opiera się na aktywnym tworzeniu sieci współpracy między instytucjami. Szczególne znaczenie ma krajowa sieć upowszechniania Euroguidance, która organizuje spotkania i wydarzenia na poziomie krajowym i europejskim, wspiera wymianę doświadczeń, inicjuje wspólne projekty i publikacje.

System doradztwa zawodowego we Włoszech można scharakteryzować jako sieciowy i wielopodmiotowy, bez jednej centralnej instytucji koordynującej wszystkie działania, zorientowany na uczenie się przez całe życie (lifelong guidance), silnie powiązany z politykami i narzędziami Unii Europejskiej, nastawiony na profesjonalny rozwój doradców oraz mobilność międzynarodową.

Model włoski wskazuje, że skuteczne doradztwo zawodowe może funkcjonować bez pełnej centralizacji, pod warunkiem istnienia silnych sieci współpracy oraz instytucji wspierających przepływ wiedzy i rozwój kompetencji. Szczególnie wartościowym elementem jest integracja doradztwa z tematyką mobilności europejskiej oraz systemowe podejście do doskonalenia kadry doradczej.

Uczestnicy wizyty poznali również działalność [ASNOR](#) (Associazione Nazionale Orientatori, tłum.: Krajowe Stowarzyszenie Doradców Zawodowych). Jest to ogólnokrajowa włoska organizacja zrzeszająca profesjonalistów zajmujących się doradztwem zawodowym i orientacją edukacyjno-zawodową.

Organizacja działa jako niezależne stowarzyszenie zawodowe, współpracujące z instytucjami publicznymi, uczelniami oraz organizacjami międzynarodowymi. ASNOR dąży do wzmocnienia roli doradztwa zawodowego w procesach edukacyjnych i zawodowych oraz do budowania standardów jakości w tym obszarze.

Jednym z głównych zadań ASNOR jest budowanie i upowszechnianie standardów pracy doradców zawodowych. Organizacja prowadzi również szeroką ofertę szkoleń i programów edukacyjnych dla doradców zawodowych, nauczycieli, trenerów oraz osób pracujących w sektorze edukacji i rynku pracy. Programy szkoleniowe obejmują m.in. metody doradztwa kariery, bilans kompetencji oraz narzędzia wspierające planowanie ścieżki zawodowej. ASNOR rozwija krajową sieć instytucji i specjalistów zajmujących się orientacją edukacyjną i zawodową. W jej ramach funkcjonują m.in. lokalne punkty doradcze oferujące wsparcie uczniom, studentom, osobom bezrobotnym oraz dorosłym w procesie zmiany kariery.

ASNOR jest instytucją akredytowaną do prowadzenia szkoleń dla kadry edukacyjnej przez włoskie Ministerstwo Edukacji. Organizacja realizuje liczne inicjatywy wspierające rozwój orientacji zawodowej w szkołach oraz podnoszenie kompetencji nauczycieli w tym zakresie.

W kontekście włoskiego systemu doradztwa zawodowego, który ma charakter zdecentralizowany i opiera się na współpracy wielu podmiotów, ASNOR pełni istotną rolę w zakresie profesjonalizacji środowiska doradców zawodowych, rozwijania standardów jakości usług doradczych, upowszechniania nowoczesnych metod orientacji edukacyjno-zawodowej, budowania sieci współpracy pomiędzy szkołami, uczelniami, instytucjami szkoleniowymi i rynkiem pracy. Działania tej organizacji przyczyniają się do wzmocnienia roli doradztwa zawodowego jako elementu wspierającego podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych w różnych etapach życia.

Nowoczesne narzędzia wspierające rozwój kompetencji

W trakcie wizyty zaprezentowano innowacyjne rozwiązania cyfrowe, które wspierają podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych. Szczególne zainteresowanie wzbudził [Atlas Pracy i Kwalifikacji](#) – narzędzie umożliwiające powiązanie kwalifikacji z realnymi wymaganiami rynku pracy.

Atlas Pracy i Kwalifikacji to innowacyjne, cyfrowe narzędzie informacyjne i klasyfikacyjne, które stanowi fundament włoskiego systemu uczenia się przez całe życie (LLL) oraz certyfikacji kompetencji. Jego celem jest stworzenie uniwersalnej reprezentacji „świata pracy”, opisującej go nie poprzez listę zawodów, ale poprzez konkretne procesy, działania, cele i wyniki.

Atlas opiera się na hierarchicznym schemacie klasyfikacji, który pozwala na precyzyjne **mapowanie gospodarki**:

Kluczowe funkcje i zastosowanie:

- 1) **Ramy dla certyfikacji (SNCC):** *Atlas* stanowi układ odniesienia dla Narodowego Systemu Certyfikacji Kompetencji (SNCC), umożliwiając obiektywny opis efektów uczenia się.
- 2) **Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego:** Dzięki *Atlasowi* możliwe jest certyfikowanie umiejętności nabytych np. w pracy lub podczas wolontariatu, poprzez odniesienie ich do konkretnych procesów opisanych w systemie.
- 3) **Krajowe Repertorium Kwalifikacji:** *Atlas* integruje wszystkie rodzaje kwalifikacji wydawanych we Włoszech – od dyplomów szkolnych i akademickich po regionalne certyfikaty zawodowe (VET).

Tego typu rozwiązania zwiększają przejrzystość systemu, ułatwiają planowanie kariery oraz wspierają rozwój kompetencji w sposób odpowiadający aktualnym potrzebom gospodarki i lokalnego rynku pracy.

Edukacja dorosłych we Włoszech

Edukacja dorosłych stanowi integralną część systemu edukacji i jest ukierunkowana na podnoszenie poziomu wykształcenia społeczeństwa, wspieranie zatrudnialności, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Centralną rolę pełnią **CPIA** (Centri Provinciali per l'Istruzione degli Adulti, tłum.: Regionalne Centra Kształcenia Dorosłych) – publiczne instytucje edukacyjne dla dorosłych, które oferują kształcenie podstawowe i średnie, prowadzą kursy językowe dla migrantów, koordynują lokalne sieci uczenia się przez całe życie.

System zarządzania edukacją dorosłych ma charakter wielopoziomowy:

- poziom krajowy – wyznaczanie ram prawnych i kierunków,
- poziom regionalny – planowanie oferty szkoleniowej,
- poziom lokalny – realizacja działań poprzez sieci instytucji.

Kluczowym narzędziem jest Indywidualny Plan Edukacyjny (PFI), który umożliwia walidację kompetencji zdobytych poza edukacją formalną, pozwala na personalizację ścieżek kształcenia, skraca czas zdobywania kwalifikacji poprzez uznawanie wcześniejszych doświadczeń.

Uczenie się przez całe życie w praktyce

Włoski model pokazuje, że uczenie się przez całe życie może być realnym wsparciem dla rozwoju społecznego i gospodarczego. Szczególnie istotne są tu elastyczne formy kształcenia dorosłych, możliwość potwierdzania kompetencji zdobytych poza edukacją formalną i ścisłe powiązanie edukacji z rynkiem pracy. Takie podejście sprzyja zwiększaniu aktywności zawodowej, mobilności oraz lepszemu dopasowaniu kompetencji do potrzeb pracodawców.

Inspiracje dla Polski

Doświadczenia zdobyte podczas wizyty stanowią cenne źródło inspiracji dla dalszego rozwoju systemu uczenia się przez całe życie w Polsce. W szczególności wskazują na znaczenie:

- wzmacniania współpracy między edukacją a rynkiem pracy,

- rozwijania doradztwa zawodowego jako elementu systemowego wsparcia doskonalenia i kształcenia,
- wykorzystania danych statystycznych w projektowaniu polityk publicznych,
- wdrażania nowoczesnych narzędzi cyfrowych wspierających planowanie rozwoju i kariery,
- wspierania uczenia się przez całe życie na każdym etapie życia.

Wizyta studyjna w Rzymie stanowiła umożliwiła wymianę doświadczeń oraz bezpośredni kontakt z praktykami i ekspertami zajmującymi się kształtowaniem polityk na rzecz uczenia się przez całe życie.

Wnioski z dyskusji zostaną wykorzystywane w działaniach projektowych w szczególności w przygotowywanych rekomendacjach dotyczących systemowych rozwiązań na rzecz uczenia się przez całe życie.